

Голас Радзімы

№ 29 (1755)
22 ліпеня 1982 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЕЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Купалле... Магія і чароўнасць у гэтым слове, празрыстасць і лясны водар, крык начной птушкі, агонь і вада. Цудоўнае летняе свята назвалі нашы далёкія продкі Купаллем. У купальскую ноч, паводле падання, расцвітае кветка папараці. І той, хто ўбачыць яе, набывае сілу незвычайную, пачынае разумець гаворку дрэў і птушак, травы і ветру. Дарэчы, у купальскую ноч усялякія цуды здараюцца. Дзяўчаты вянкi на ваду пускаюць, каб пра лёс свой даведацца, песні спяваюць, карагоды водзяць вакол вогнішча. Да нашага часу дажыло прыгожае і пазычнае народнае свята, у якім увасоблены мары чалавека пра шчасце, імкненне пазнаць таямнічы свет прыроды.

НА ЗДЫМКУ: у купальскую ноч. На 7-й і 8-й старонках змешчаны матэрыялы пра сучаснае Купалле.

падзеі • людзі • факты

НА СЕСІІ ААН

СПЫНІЦЬ ГОНКУ
УЗБРАЕННЯЎ

У Нью-Йорку на заключным пленарным пасяджэнні другой спецыяльнай сесіі Генеральнай Асамблеі ААН па разбраенню выступіў міністр замежных спраў БССР А. Гурыновіч. Цяперашняя сесія Генеральнай Асамблеі ААН, сказаў ён, увойдзе ў гісторыю ўжо толькі таму, што на гэтым форуме Савецкі Саюз у аднабаковым парадку прыняў на сябе абавязацельства не прымяняць першым ядзерную зброю, аб чым было аб'яўлена ў пасланні Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР таварыша Л. І. Брэжнева. Гэта — буйны крок да прадухілення ядзернай катастрофы, крок на шляху, які можа прывесці да вырашэння гэтай праблемы, калі прыклад з СССР возьмуць іншыя ядзерныя дзяржавы.

Аднак па віне сіл імперыялізму і рэакцыі, якія мараць аб ваеннай перавазе і панаванні ў свеце, другая спецыяльная сесія Генеральнай Асамблеі па разбраенню, на вялікі жаль, не апраўдала надзей народаў свету. Пазіцыя ЗША і некаторых іншых краін — членаў НАТО звялася да блакіроўкі работы сесіі.

Але мы перакананы, сказаў у заключэнні А. Гурыновіч, што народы свету сарвуць злучыныя задумы мілітарыстаў і агрэсараў і скажуць сваё важнае слова на карысць прадухілення ядзернай катастрофы, спынення гонкі ўзбраенняў, асабліва ядзерных, і дасягнення ўзаемапрыемных дагаворанасцей па мерах рэальнага разбраення.

3 ВІЗІТАМ У БЕЛАРУСЬ

ДЭЛЕГАЦЫЯ З
НОТЫНГЕМА

У Мінску пабывала дэлегацыя Нотынгемскага аддзялення Таварыства брытана-савецкай дружбы. Госці сустрэліся з актывістамі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Адбыўся карысны абмен думкамі аб развіцці далейшых сувязей.

Мы высока цнім дружалюбныя адносіны з Мінскам, сказаў кіраўнік дэлегацыі Роджэр Воан. Дзякуючы пародным сувязям жыхары нашага горада многа даведаліся пра жыццё савецкіх людзей. Нашы кантакты ўносяць уклад у разрадку міжнароднай напружанасці і ўмацаванне дружбы з Савецкім Саюзам. Спадзяюся, што гэты візіт у Мінск паслужыць іх паглыбленню і расшырэнню.

Члены дэлегацыі былі прыняты ў выканкоме Мінскага гарадскога Савета народных дэпутатаў і аблсаўпрофе.

Яны аглядзелі выдатныя мясціны і новабудовы сталіцы Беларусі, пабывалі на ВДНГ БССР, азнаёміліся з экспанатамі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

СУПРАЦОЎНІЦТВА

ПАМІЖ СССР І ІНДЫЯЙ

Размах і шырыня тэматыкі навуковых распрацовак у Беларусі прадстаўляюць для нас вялікую цікавасць, сказаў генеральны дырэктар дэпартаменту па навуковых і прамысловых даследаваннях Індыі Гурбачан Сідху, які пабываў у Мінску.

Супрацоўніцтва паміж СССР і Індыяй у галіне навуковых даследаванняў сёлета спаўняецца дзесяць гадоў. У пачатку гэтага года дзеючая праграма была расшырана. У прыватнасці, у яе ўключана тэматыка па цепла- і масаабмену, дзе з савецкага боку галаўной арганізацыяй вызначан Інстытут цепла- і масаабмену Акадэміі навук Беларусі.

Г. Сідху быў прыняты намеснікам Старшыні Савета Міністраў БССР І. Глазковым, наведваў Беларускае рэспубліканскае навукова-вытворчае аб'яднанне парашковай металургіі, дзе азнаёміўся са спосабамі вырабу асабліва трывалых і порыстых дэталей, метадамі атрымання біметалічных лістоў.

Г. Сідху пабываў у Беларускай дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны на мемарыяльным комплексе «Хатынь».

ПАЧАТАК ДРУЖБЫ

У Мінску пабывала дэлегацыя акруговай арганізацыі Германскай Камуністычнай партыі зямлі Бадэн-Вюртэмберг (ФРГ), якую ўзначальваў старшыня акруговага камітэта ГКПІ Дзітэр Келер. Гэта першы прыезд дэлегацыі заходнегерманскіх камуністаў у наш горад.

Дэлегацыя была прынята ў Мінскім абкоме КПБ, сустрэлася з партыйным актывам вобласці.

Першы сакратар абкома партыі В. Мікуліч цёпла вітаў гасцей, падкрэсліўшы пры гэтым важнасць кантактаў паміж камуністычнымі і рабочымі партыямі розных краін.

Кіраўнік дэлегацыі Д. Келер расказаў аб той барацьбе, якую вядуць камуністы Федэратыўнай рэспублікі Германіі за правы працоўных, за ліквідацыю пагрозы ядзернай вайны, за мір ва ўсім свеце.

Адбыўся абмен памятнымі сцягамі, якія сімвалізуюць адзінства інтарэсаў працоўных дзвюх краін.

Госці наведалі Дом-музей І з'езда РСДРП, іншыя славутыя месцы горада.

ВЫСТАЎКІ

У СВЕЦЕ ЭЛЕКТРАТЭХНІКІ

Пазнаёміць спецыялістаў з апошнімі дасягненнямі сусветнай практыкі ў стварэнні электратэхнічнага абсталявання, ліній электраперадач — такое прызначэнне выстаўкі «Электра-82», якая адкрылася ў Маскве. Больш чым 20 краін удзельнічаюць у гэтым прадстаўнічым міжнародным аглядзе.

Наша краіна дэманструе тут звыш дзвюх тысяч экспанатаў. Сярод іх — і прадукцыя мінскага электратэхнічнага завода імя В. Казлова, Маладзечанскага сілавых паўправадніковых вентыляў, Брэсцкага электралямпавога, Лідскага электравырабаў, аб'яднання «Атлант», прадпрыемстваў Гомеля і Магілёва.

Савецкая экспазіцыя паказвае магчымасці комплекснага выкарыстання электратэхнікі ў энергетыцы і машынабудаванні, у сельскай гаспадарцы і на транспарце, у медыцыне, у вытворчасці тавараў народнага спажывання.

НАВАСЕЛЛІ

ГАНДЛЁВЫ ЦЭНТР У
ПРУЖАНАХ

У Пружанах гасцінна расчыніў дзверы новы трохпавярховы універмаг, пабудаваны ў адзіным комплексе са спецыялізаваным магазінам па продажы тавараў для самых маленькіх — «Дзіцячы свет». Прасторныя залы магазіна з сучасным абсталяваннем, шырокая выкладка тавараў, яркім асвятленнем і маляўнічым афармленнем адразу ж прыцягнулі ўвагу жыхароў райцэнтра.

Толькі за гады дзесятай пяцігодкі ў Брэсцкай вобласці ўступілі ў строй дзеючых 182 гандлёвыя прадпрыемствы. Сярод іх — сучасныя гандлёвыя цэнтры ў буйных населеных пунктах Медна, Быцені і Вялікія Лукі, новыя універмагі ў Дзвіне і Антоналі.

НА СРОДКІ СУБОТНІКА

У Мінску на базе сурдалагапедычнага дыспансера створан Рэспубліканскі цэнтр паталогіі слыху, мовы і галасу. Будынак, у якім ён нядаўна справіў навааселле, узведзен на сродкі камуністычнага суботніка.

Вопытныя сурдолагі, лагапеды, псіхатэрапеўты могуць даць тут кваліфікаваную кансультацыю, аказаць неабходную медыцынскую дапамогу дарослым і дзецьмі. Цэнтр мае два аддзяленні — паліклінічнае і стацыянарнае.

Над дняпроўскай кручай на Савецкай плошчы ў Магілёве адкрыты помнік барацьбітам за Савецкую ўладу. Яго аўтары — скульптар заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Л. Гумілеўскі, архітэктары К. Аляксееў і А. Іваноў.

НА ЗДЫМКУ: помнік барацьбітам за Савецкую ўладу ў Магілёве.

АСОБА І ГРАМАДСТВА

МОСТ

Горад дыхаў вясновым паветрам, цёплым ад шчодрога сонца, насычаным майскім водарам. Орша заканчвала працоўны дзень. Праз мост цёк транспарт, спяшаліся пешаходы на другі бераг Дняпра. Тут, ля помніка слаўным «Кацюшам», трапляеш з Оршы белакаменнай у Оршу драўляную. Прыгожыя, дыхотуныя дамы глядзяць на вуліцы. Былому селяніну, а цяпер гараджаніну, шмат яны нагадаюць. Магчыма, пазайдросціць гаспадарам прывабных панадворкаў.

У роздуме неўзабаве датушаеш да яшчэ аднаго моста праз Дняпр, які злучае стары раён льнокамбіната ў Оршы з новым гарадком тэкстыльшчыкаў. Не ведаю, ці мае імя першы мост, але гэты мне назвалі так: «мост Сямёнава...» Пачуў назву ад рабочага Аршанскага льнокамбіната Міхаіла Клімава, які на гэтым мосце штодзень ходзіць на работу. Заўважу — любіць пешшу. Дарога недалёкая — з кіламетр: напасткі па лузе, што бярэ пачатак ад яго дома, па мосце Сямёнава праз імклівы ў гэтых мясцінах Дняпр, а там і прахадная праз тры сотні крокаў.

Клімаў жыве на вуліцы Сямёнава, ходзіць праз мост, пабудаваны па ініцыятыве Сямёнава. Сямёнаў — былы дырэктар льнокамбіната, пад яго кіраўніцтвам працаваў у свой час Клімаў. Сямёнаў памёр, мост працуе, вуліца жыве. Цікавая акалічнасць: вуліца атрымала назву афіцыйна, яе зацвердзіў гарсавет, а мост — дзякуючы такім, як Клімаў, і назва прыжылася!..

Існуе такое правіла ў нашым жыцці: за добрыя справы чалавека ўшаноўваюць дзяржава і людзі, і, як бачыце, погляд на гэта абодвух бакоў супадае. Мост — важнае, вельмі ёмкае на змест слова. Гэта інжынернае збудаванне, гэта і жыццё чалавека. Спраўды, век кожнага з нас, справы — мост паміж продкамі і нашчадкамі.

Сустрэча з рабочым Героем Сацыялістычнай Працы Міхаілам Клімавым, моцным, надзейным і прыгожым чалавекам, уяўляе: такія людзі нясуць галоўны цяжар адказнасці за жыццё. Спраўды, біяграфія Міхаіла Трафімавіча — пацверджанне таму. Вось адзін радок з яе. На пачатку партыйна-гаспадарчым актыве рэспублікі камуніст і дэпутат Міхаіл Клімаў з вялікай заклапочанасцю гаварыў пра лён — сыравіну для яго аб'яднання. Як былы селянін (ён нарадзіўся ў 1929 годзе і вырас у вёсцы Міхайлавічы Горацкага раёна), пагаспадарску адзначыў: «Кажуць, што лён — гэта наша багацце. Але ці заўсёды мы аднаведна адносимся да яго? Нашы дзяды і бацькі шанавалі яго і па-майстэрску вырошчвалі, таму і здабыў наш беларускі лён вялікую славу. Нам трэба зберагаць і ўзбагачаць вопыт лепшых майстроў, каб мы маглі атрымліваць добрую сыравіну і вырабляць яшчэ больш прыгожую, якасную тканіну...»

У перапынку да Міхаіла Клімава падыйшоў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ Ціхан Кісялёў і, моцна паціснуўшы руку, падзякаваў за клопат і добрую думку.

Клімаў стаіць на вытворчасці ў пачатку той дарогі, у якую лён адпраўляецца, каб стаць тканінай. Ён са сваёй

брыгадай прымае і адпраўляе на выпрацоўку тканін серабрыстае, шаўкавістае валакно. Яго хочацца ўзяць у рукі, каб адчуць цудоўную мяккасць і цеплыню. Мне здавалася, што лепшым валакно і быць не можа. Нават не ўтрымаўся, прыхапіў пасму чароўнай кудзелькі ў якасці сувеніра... А Міхаіл браў у сваю вялікую далонь і гаварыў:

— Вось гэта добрае валакно, малайцы, пастараліся, — і з усмешкаю дадаваў: — Менавіта такое і хочацца бачыць заўсёды...

Пажаданне скіроўвалася да многіх людзей — ад земляроба да працаўніка льнозавода. Тут, на сваім участку работы, брыгадзір Клімаў і яго калегі беражліва абыходзяцца з валакном, бо шануюць працу сваіх папярэднікаў. Чыста і светла ў цэху, у якім серабрыцца беларускі шоўк. Ён піткамі, нібы ручайкамі, выбягае адсюль і потым ператвараецца ў шырокую раку з тканіны.

Параўнанне з ракой — не перабольшанне. Як адзначыў Клімаў, аб'яднанне выпусціла ўжо два мільярды метраў!.. І спецыяльным мостам над гэтай рукаворнай ракой — працоўнае жыццё Міхаіла і яго сям'і. Вось дзве даты гісторыі будаўніцтва жыццёвага моста: у 1966 годзе Клімаў узнагароджан ордэнам Леніна, у 1976 — Залатою Зоркай Героя Працы.

У сямейным альбоме Клімавых разам са здымкамі двух сыноў, нявестак, унукаў, фоталетаісам жыцця сям'і, ёсць незвычайны здымак. Яго Міхаіл Трафімавіч па сваёй прыроджанай сціпласці лічыць дрэнным. Здымак сапраўды няўдалы па якасці, бо, відаць, пачынаючы фотаамаатар выпадкова аказаўся побач. Сфатаграфаваны Клімаў і сябры, у ліку якіх рабочыя і кіраўнікі, што прышлі раніцою павіншаваць гаспадара са званнем Героя Працы. А ён, збынтэжаны (яго паднялі з пасцелі), аказаўся перад фотааб'ектывам зусім не падрыхтаваным да такога ўрачыстага моманту.

Разглядаючы гэты здымак, я падумаў: Клімаў працаваў, будаваў трывалы мост свайго жыцця і не бачыў у гэтым нічога асаблівага. «Так у нас многія працуюць», — кажа звычайна ён. А заўважылі ў ім усё гэта людзі, ацанілі і, першымі даведаўшыся пра яго славу, прышлі раздзяліць радасць. У гэтым факце відаць і трывалы мост духоўнай аднасці нашых людзей, іх працоўнай салідарнасці. Бо людзі, што працуюць побач, уплываюць на твае поспехі. І таму Клімаў адчуў у тых хвілінах найвялікшую ўдзячнасць да іх.

А працуе ён побач з многімі выдатнымі людзьмі. Напрыклад, былы начальнік цеха Васіль Мельнікаў цяпер генеральны дырэктар аб'яднання, былы дырэктар Уладзімір Лахцін — намеснік старшыні Дзяржплана СССР. З імі рабочы Клімаў не раз вырашаў сур'ёзныя пытанні і проста сябраваў.

...Я затрымаўся на мосце Сямёнава, каб паглядзець на плынь ракі. Вясною на магутныя «ледарубы» наваліваецца страннаная сіла! А мост, па словах Клімава, нават нібы і не адчувае нагрозы — трымаецца і як быццам мацнее ад ледазнай навалы. Адным словам, трынала і надзейна стаіць на зямлі мост. Падобны на яго і рабочы Клімаў.

Георгій ПАВУЛЯ.

РАЗМЕРКАВАННЕ ВОДНЫХ РЭСУРСАЎ І ПАГРОЗА «ВОДНАГА ГОЛАДУ»

ЧАЛАВЕК КІРУЕ РЭКАМІ

— Існуе думка, што ў пачатку XXI стагоддзя нас чакае значны дэфіцыт вады, больш таго — «водны голод». Наколькі абгрунтаваны такія праспекты?

— Пагрозы «воднага голоду» няма. Гутарка ідзе аб магчымым дэфіцыце, і яго трэба прадугледзіць загадзя, гэта значыць канкрэтна планаваць спажыванне вады, разумна змяніць рэжым яе натуральнага размеркавання.

«Сонца — бацька, а вада — маці ўраджая» — гаворыцца прымаўка. Ва ўсім свеце плошча паліўных зямель складае толькі 16 працэнтаў усёй плошчы лугоў, садоў і пашаў. Але іменная гэта адна шоста частка апрацоўваемай глебы дае больш палавіны усёй сусветнай сельскагаспадарчай прадукцыі. Тым не менш саюз вады і зямлі трэба выкарыстоўваць разумна, думаючы аб выніках. У гісторыі народаў не раз здаралася: жадаючы дасягнуць багатых ураджаяў, чалавек шкодзіў і сабе і прыродзе — пагаршаючы зямлю, ператвараў яе ў балота або пустыню з бялвымі нацэкамі солей.

Наша краіна не бедная воднымі запасамі. Сённяшніх 4 700 кубічных кіламетраў сцэкаў рэк у год плюс 330 кубічных кіламетраў падземных вод хапае для патрэб народнай гаспадаркі без шкоды для экалагічнага дабрабыту. Але размеркаваны гэтыя водныя рэсурсы нераўнамерна: 80 працэнтаў размешчана ў азіяцкай частцы краіны, а ў еўрапейскай, дзе найбольш развітая прамысловасць і сельская гаспадарка — у Беларусі, рэспубліках Прыбалтыкі, на Украіне, у Малдавіі, — усяго 20 працэнтаў.

— Адкуль жа возьмецца вада для маючых патрэбу ў ёй рэгіёнаў?

— Выйсце вучоныя бачаць у глабальнай праграме перакідкі на поўдзень часткі сцэку паў-

ночных і сібірскіх рэк. Тэрыторыя нашай краіны мае як бы два схілы — паўночны і паўднёвы. На паўночным — рэкі, што ўпадаюць у Паўночны Ледавіты акіян, беззваротна выносяць вялікія запасы вады. На паўднёвым схіле — Сярэдняя Азія, дзе важна напіць пустыніны і засушлівыя землі. На поўдні — Каспійскае і Азоўскае моры, якія неабходна папоўніць вадою.

Вось чаму нарадзілася ідэя, якая ўжо ўвасабляецца ў праекты: перакінуць частку сцэку паўночных рэк на землі паўднёвага схілу. Сваймі водамі могуць падымацца рэкі Сібіры — Об, Енісей, Табол, Іртыш. Яны могуць даламагчы Сырдар'ю, Амудар'ю, Зераўшану, Чу, Каракумскаму каналу, а паўночныя рэкі еўрапейскай часткі краіны (Паўночная Дзвіна, Сухона, Пячора, Анежскае возера) — Волзе. Яна ў сваю чаргу — Дону, Уралу, Цераку, Дняпру.

Прапаноўваецца стварыць адзіную дзяржаўную воднагаспадарчую сістэму СССР. Гэта значыць — злучыць трасу Об — Каспійскі канал з ракой Урал, Об — з Пячорай.

Аднак умешвацца ў натуральны парадак прыроды, нават з самымі лепшымі намерамі, трэба асцярожна, заглядаючы наперад. Таму трэба глыбокае і ўсебаковае экалагічнае абгрунтаванне. Што будзе з тымі рэгіёнамі, куды прыйдзе вада, нам ясна. А вось што будзе з тымі, адкуль яна выбіраецца? Гэта трэба будзе старанна вывучыць, тым больш што маецца на ўвазе перакідка водных рэсурсаў, якая не ведае прэцэдэнтаў у свеце.

— Праграма грандыёзная, але ці ўсё вопыт, няхай мясцовых, але ўсё ж радыкальных «пераробак» прыроды?

— Недарма, відаць, наш інстытут «знаходзіцца» ў Мінску, сталіцы Беларускай рэспублікі, якая вызначаецца надзвычай нераўнамерным размеркаваннем водных запасаў.

Прыклад канкрэтнага вопыту — меліярацыя Палесся. У гэтым рэгіёне, займаючым амаль трэць Беларусі, неўзабаве плануецца атрымаваць мільён тон мяса ў год — столькі выпрацоўвае сёння ўся рэспубліка. Падвоіцца вытворчасць збожжа, бульбы і малака. І адзіны шлях да гэтага — асушэнне балот, стварэнне мноства штучных вадаёмаў, якія б закрылі дарогу разбуральным паводкам і арасілі ўрадлівыя тарфянікі.

Ад простага асушэння мы даўно адмовіліся, таму што яно можа шкодна адбіцца на флору і фауну унікальнага прыроднага кутка. Сённяшняя праграма воднагаспадарчых работ на Палессі — гэта стварэнне меліярацыйных сістэм дваінога дзеяння. Вада з палёў не скідаецца, а збіраецца ў штучных азёрах, адкуль падаецца на арашэнне. Рэкі, якія яшчэ ўчора залівалі вялікія тэрыторыі, бяруцца пад кантроль. Напрыклад, уздоўж берагоў буйнейшай палескай ракі Прыпяці будзе ўзведзена звыш 1,4 тысячы кіламетраў заграджальных дамб. У вадазборных поймах Прыпяці вясной будзе затрымавацца каля трох кубічных кіламетраў вады.

Увогуле, у рэспубліцы даводзіцца рэгуляваць прыродныя сцёкі так, каб неабходная колькасць вады заўсёды была ў патрэбным месцы. І тут не абыходзіцца без сеткі вадасховішчаў, польдэраў, каналаў, карцей — без свядомага кіраўніцтва рэжымам рэк.

З часам, як прадугледжана

планам, усе гэтыя сістэмы злучацца ў адзіны воднагаспадарчы комплекс Беларусі, а пазней і ўсёй краіны. Падобна на дзеючую ўжо ў Савецкім Саюзе Адзіную энергетычную сістэму, кіраванне комплексам будзе аўтаматызавана. Першым камандам камп'ютэра падпарадкаецца Днепр. Па задуме спецыялістаў, у яго рэчышча з паўночна-заходніх і заходніх рэк будзе перакідавацца да 25 кубічных кіламетраў вады ў год — амаль два цяперашніх Дняпра.

— Як цяпер ідуць справы ў прамысловасці — адным з самых ёмістых снажыўцоў вады?

— У Канстытуцыі рэспублікі запісана: «У інтарэсах сучаснага і будучыя пакаленняў у Беларускай ССР прымаюцца неабходныя меры для аховы і навукова абгрунтаванага, рацыянальнага выкарыстання зямлі і яе нетраў, водных рэсурсаў... для захавання ў чысціні паветра і вады...».

Ужо сёння звыш 80 працэнтаў беларускіх прамысловых прадпрыемстваў выкарыстоўваюць тэхналогію з паўторнай і зваротнай сістэмай водазабеспячэння. Многаразовае выкарыстанне ў вытворчым цыкле ачышчанага вады не толькі скарачае яе страты, але і змяняе скід сцэкаў у рэкі. Штогод на воднагаспадарчае будаўніцтва мы трацім 50—55 мільёнаў рублёў. Гэтыя сродкі ідуць на стварэнне новых водазбораў і станцый «палепшання» рачной вады. Электракагуляцыйнымі і іншымі ўстаноўкамі ачыстка прамысловых вод цяпер абсталяваны практычна ўсе буйныя заводы і камбінаты. А наступны этап — стварэнне, дзе магчыма, бязводнай тэхналогіі і поўны пераход на зваротную сістэму водакарыстання.

Нязменным застаецца адно — першачарговае задавальненне патрэб насельніцтва. Гэта датычыць і якасці пітной вады, і яе колькасці.

Івянец, Рэчыца, Радашковічы, Мазыр... — вось далёка не поўны пералік адрасоў, адкуль ва ўсе куткі краіны адпраўляецца беларуская кераміка. Вазы, сервізы, іншыя вырабы добра вядомы ў Польшчы, Венгрыі, Фінляндыі, Югаславіі.

НА ЗДЫМКАХ: ліцейшчык керамічных вырабаў Радашковіцкага заводу — галаўнога прадпрыемства аб'яднання П. ВАРГАН; майстар змены завода А. РАЗВЕДКАЯ дэманструе новыя вырабы.

СПЕЦЫЯЛІСТ РАСКАЗВАЕ АБ ЗЯЛЁНЫМ БУДАЎНІЦТВЕ ў РЭСПУБЛІЦЫ

ЭСТЭТЫКА АСЯРОДДЗЯ

родны паход за добраўпарадкаванне і азеляненне. У новых праектах планіроўкі і забудовы населеных пунктаў побач з аднаўленнем і будаўніцтвам жылых дамоў, аб'ектаў грамадзянскага і прамысловага прызначэння прадугледжвалася стварэнне гарадскіх і прыгарадных зялёных масіваў — паркаў культуры і адпачынку. Усё насельніцтва дружна выходзіла на суботнікі і нядзельнікі па добраўпарадкаванню і азеляненню.

І зямля Беларусі адраджалася на вачах. У Мінску і ва ўсіх гарадах сёння многа паркаў, садоў, сквераў, бульвараў. На праспектах, вуліцах і плошчах шмат газонаў, высаджаны разнастайныя дрэвы і кусты, кветкі. Зеленыя ўсюды: вакол школ і інстытутаў, на фабрычных і заводскіх тэрыторыях, у жылых раёнах.

Удзячныя нашчадкі ўшаноўваюць месцы гераічнай барацьбы свайго народа. Мемарыяльныя комплексы і помнікі — Курган Славы, «Хатынь», Брэсцкая крэпасць, «Прачы» на Ушацкім раёне, у пасёлку Леніна Магілёўскай вобласці і іншыя захінае зеляніна дрэў, кустоў, тут цвітуць кветкі.

Высока аданіў нашы поспехі Генеральны сакратар

ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Леанід Ільіч Брэжнеў: «Мне давялося пабываць у многіх, вельмі многіх гарадах краіны. І магу сказаць: адзіны Мінск — адзін з самых прыгожых. Гэта горад, які захапляе адзінствам і цэласнасцю архітэктурнай задумы, сучаснай планіроўкай, добраўпарадкаваннем і чысцінёй вуліц, зялёнымі масівамі».

Эканамічны росквіт рэспублікі дазваляе цяпер весці і зялёнае будаўніцтва на навуковай аснове. З улікам функцый зялёных масіваў, аднаведнасці іх канструкцый сучаснаму архітэктурна-мастацкаму ўзроўню ствараюцца зоны адпачынку насельніцтва, вядзецца аздаравленне паветранага басейна, ахоўваецца і рацыянальна выкарыстоўваецца ландшафт.

У дзесятай п'яцігоддзі мы працавалі на спецыяльнаму комплекснаму плану, які дазваляў перайсці ад масавых пасадак да фарміравання архітэктурных ансамбляў з улікам прыродных умоў. Насаджэнні на вуліцах і ў мікра-раёнах разам з вадаёмамі, леспаркамі, пладоўнымі садамі ўтвараюць сёння адзіную сістэму азелянення гарадскіх тэрыторый. У Мінску, Брэсце, Віцебску, Гоме-

лі, Гродна, Магілёве і іншых гарадах ідзе рэканструкцыя пасляваенных аб'ектаў, аднаўляюцца старадаўнія паркі.

На добраўпарадкаванне і азеляненне беларускіх гарадоў і пасёлкаў штогод расходвалася да 80 мільёнаў рублёў, з іх каля 25 мільёнаў накіроўвалася на капітальны рамонт і ўтрыманне. Толькі за апошнія пяць гадоў было створана 7 тысяч гектараў новых зялёных насаджэнняў. Цяпер іх плошча ў гарадах рэспублікі складае 38,4 тысячы гектараў. У сярэднім на аднаго гарадскога жыхара Беларусі прыпадае 74,5 квадратных метра ўсіх зялёных насаджэнняў.

Сёння ў рэспубліцы многа аб'ектаў, якія атрымалі шырокую вядомасць у спецыялістаў і грамадскіх: парк Перамогі, імя Чалюскінцаў, Я. Купалы ў Мінску, імя 50-годдзя Беларускай ССР у Гомелі, «Юбілейны» ў Гродна, парк культуры і адпачынку ў Брэсце...

Шмат увагі ўдзялялася і прамысловому кветаводству. У рэспубліцы створана 11 спецыялізаваных саўгасаў па вырошчванню дэкаратыўных раслін, насення газонных траў, кветак.

У краіне шырока вядомы мінскі саўгас «Дэкаратыў-

ная культуры». Ён створаны ў 1975 годзе на базе былога камбіната дэкаратыўнага садаводства. Агульная плошча закрытага грунту ў гэтай гаспадарцы складае 63 тысячы квадратных метраў, з іх 50 тысяч займаюць зацэкаваныя аранжарэі, 5 тысяч квадратных метраў — плённыя цяпліцы і 8 тысяч — парнікі. Агульны аб'ём рэалізацыі прадукцыі складае 1,5 мільёна рублёў. Саўгас штогод рэалізуе каля 2 мільёнаў гваздзікоў, 1 мільён ружаў, звыш 800 тысяч вазонаў і 5 мільёнаў штук кветкавай расады.

Магутным прадпрыемствам па вырошчванню кветак стане саўгас «Нодзіскі». Плошча аранжарэй гэтай гаспадаркі складае 9 гектараў, з якіх 3 ужо асвоены, а поўнасцю ён уступіць у строй у 1983 годзе. Разам са стварэннем прадпрыемстваў, вядзецца рэканструкцыя паркаў, садоў і сквераў. Госці маглі заўважыць, што многія з іх за апошнія гады альбо перабудаваны, альбо абноўлены. Напрыклад, цяпер працоўваецца праект рэканструкцыі парку «Альба» ў Нясвіжы. На абнаўленне гэтага кутка прыроды выдзелена 3 мільёны рублёў.

Беларусь прынята лічыць краем лясоў. Але цяпер яе з поўным правам можна назваць краем садоў, адроджаных і памножаных клапацлівымі, працавітымі рукамі яе выдатных людзей.

Казімір БУРАК, намеснік начальніка камбіната «Белдарзеленбуд».

З САМЫХ першых дзён Савецкай дзяржава праілюяла клопаты пра ўбор нашых гарадоў, іх утульнасць, добраўпарадкаванне. У 1921 годзе У. І. Ленін падпісаў дэкрэт Савета Народных Камісараў «Аб ахове помнікаў прыроды, садоў і паркаў». У тым жа годзе па ленинскаму дэкрэту Саўнарком Беларусі прыняў Пастанову аб ахове помнікаў даўніны, мастацтва, быту і прыроды. З гэтых крокаў і пачалася гісторыя зялёнага будаўніцтва ў рэспубліцы.

Цяпер савецкія гарады і пасёлкі радуюць іх гаспадароў, захапляюць шматлікіх гасцей. «Паездка па Савецкаму Саюзу была асабліва цікавай. Я радаваўся, што мая Радзіма расце і мацнее. І сустрэкалі вы нас гасцінна і вельмі цёпла. Асабліва ўзрадавала мяне сустрэча з Мінскам. Стары горад я яшчэ помню, але ён быў амаль поўнасцю знішчаны фашыстамі. А новы Мінск — адзін з самых прыгожых гарадоў Савецкага Саюза, якія мне давялося ўбачыць», — напісаў суайчынік з Канады Іван Чабан.

Убранне гарадоў рэспублікі стваралася двойчы: з дваццатых гадоў да Вялікай Айчыннай вайны, а затым у пасляваенны перыяд. Людзі старэйшага пакалення добра помняць, якімі выйшлі з вайны паселішчы Беларусі і яе сталіца Мінск. Руіны, папаленыя, парослыя бур'яном пустэчы...

Пачаўся сапраўдны ўсена-

«ЗЕЛЕНЫЙ БОР» ВСТРЕТИЛ ГОСТЕЙ

В лагере волновались: столько готовились к открытию второй смены, в концерте примут участие все отряды, пригласили гостей и родителей, и вот опять тучи затягивают небо, собираясь пролиться дождем и испортить праздник. Но когда нарядные пионеры выстроились на торжественную линейку, лагерь и лес вокруг были залиты ярким солнцем. Весело запели горны, знаменосцы в белых перчатках вынесли знамена, на флаштоке под звуки гимна республики взвился алый флаг.

В этот день вместе с советскими пионерами радовались теплу, пели и танцевали и наши гости из-за рубежа, дети соотечественников из Австрии и Бельгии, приехавшие к нам на отдых.

Накануне заседал совет дружины лагеря, который решил удовлетворить просьбу иностранных ребят и принять их в почетные пионеры. На торжественной линейке мальчикам и девочкам из Австрии и Бельгии повязали красные галстуки. А Таня Феркамен, Вера и Антон Пихлеры с первого дня, как и наши пионеры, ходили в галстуках. Они сохранили их с прошлого года. «Если не доведется больше побывать в Советском Союзе», говорили они, уезжая, — галстуки останутся как память, а приедем еще — будем носить». Им почастливилось приехать, и чувствуют они себя здесь старожилками.

Мария Горяйнова, сопровождающая бельгийских ребят, рассказывала про свою дочь Карину. Она отдыхала в этом пионерском лагере шесть лет назад. Не так давно вышла замуж, а галстук, как одно из самых дорогих воспоминаний детства,

хранит до сих пор.

— Я думаю, что будет хранить еще долго, — продолжает Мария Владимировна. — Мне приятно видеть, что Таня, Антон, Вера привезли с собой свои галстуки. Конечно, они бы здесь получили новые, но это не то. Галстук должен быть один. Его надо беречь.

Большинство наших гостей понимают это. Ведь они на нашей земле совсем не чужие. У каждого из них папа или мама, бабушка или дедушка родились, жили в нашей стране. И хоть было это давно, соотечественники не забывают ее. Язык, обычаи, свою любовь к Родине они передают детям и внукам, хотя бы и они любили ее, гордились ею. В пионерском лагере ребятам из-за рубежа очень нравится.

— Нравится, как нас кормят. И то, что можно есть по три порции. Самая вкусная еда — сгущенка (сладкое сгущенное молоко).

— Нравится, что дети не безобразничают. Есть для всех общий порядок, и мы с удовольствием подчиняемся ему. Он разумный.

— Очень дружелюбные советские ребята. С ними всегда весело и интересно. Они настоящие друзья.

— С удовольствием смотрим кино. Как видите — актеры у детей самые разные, но каждый находит для себя что-то приятное, и все довольны.

Д. ЧЕРКАСОВА.

НА СНИМКАХ: гостям из-за рубежа повязывают красные галстуки; во время экскурсии на Курган Славы; прием в Белорусском обществе «Радзіма».

Фото Ю. ЗАХАРОВА.

3 ФАКТАМИ Ў РУКАХ

САЮЗ СВАБОДНЫХ І РАЎНАПРАЎНЫХ

60-гадовая гісторыя існавання Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік пацвердзіла прагноз У. І. Леніна, яшчэ ў 1916 годзе сцвярджаўшага, што пасля перамогі сацыялістычнай рэвалюцыі народы, вызваленыя ад сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту, будуць імкнуцца да аб'яднання адзін з адным, што малыя нацыі будуць імкнуцца да саюза з вялікімі і перадавымі сацыялістычнымі нацыямі з прычыны сваіх карэнных эканамічных і палітычных інтарэсаў.

Многія заходнія футуролагі тых гадоў лічылі, што самавызначэнне нацый, ажыццэўленае пралетарскай рэвалюцыяй, непазбежна прывядзе да распаду, развалу савецкай многанацыянальнай дзяржавы. Аднак грамадская практыка пацвердзіла правату паслядоўнай ленінскай нацыянальнай палітыкі КПСС. Гісторыя не ведае дзяржавы, якая ў найкарацейшыя гістарычныя тэрміны зрабіла б так многа для ўсебаковага развіцця нацый і народнасцей, як СССР. Адзіная сацыялістычная федэратыўная дзяржава аб'ядноўвае сёння 15 саюзных савецкіх рэспублік. У складзе — 20 аўтаномных рэспублік, 8 аўтаномных абласцей і 10 аўтаномных акруг.

Важнейшымі рысамі савецкай многанацыянальнай дзяржавы сталі ўвабленні ў яе ладзе і дзейнасці прынцыпы пралетарскага, сацыялістычнага інтэрнацыяналізму — раўнапраўны, добраахвотны і свабодны характар аб'яднання савецкіх рэспублік, іх народаў у адзіны Саюз; суверэннасць усіх саюзных рэспублік; дэмакратычны цэнтралізм як форма спалучэння нацыянальных інтарэсаў народаў і рэспублік з іх агульнымі.

Інтэрнацыянальнымі інтарэсамі і мэтамі. Гэтыя прынцыпы, юрыдычна замацаваныя ў Канстытуцыі Саюза ССР, канстытуцыяў саюзных рэспублік, няўхільна ажыццяўляюцца. Усе саюзныя рэспублікі незалежна ад іх памераў і колькасці насельніцтва (напрыклад, РСФСР з яе больш чым 139-мільённым насельніцтвам і Эстонская ССР, насельніцтва якой складае ўсяго толькі 1 485 тысяч чалавек), раўнапраўныя і суверэнныя. Вышэйшы орган дзяржаўнай улады ў краіне — Вярхоўны Савет СССР пабудаваны такім чынам, што адлюстроўвае раўнапраўе ўсіх саюзных рэспублік, а таксама агульныя інтарэсы, патрэбнасці Саюза ССР у цэлым і патрэбы, патрэбнасці і інтарэсы асобных нацыянальнасцей. Ён складаецца з дзвюх палат — Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей. Абедзве палаты раўнапраўныя: складаюцца з роўнай колькасці дэпутатаў і маюць аднолькавую заканадаўчую ініцыятыву. Савет Саюза выбіраецца па выбарчых акругах з роўнай колькасцю насельніцтва, Савет Нацыянальнасцей па роўнай норме — 32 дэпутаты ад кожнай саюзнай рэспублікі, па 11 — ад кожнай аўтаномнай рэспублікі, па 5 — ад кожнай аўтаномнай вобласці і па 1 — ад аўтаномных акруг.

Усе Старшыні Прэзідыумаў Вярхоўных Саветаў рэспублік адначасова з'яўляюцца намеснікамі Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, гэта значыць прадстаўляюць саюзныя рэспублікі непасрэдна ў Прэзідыуме Вярхоўнага Савета СССР. Старшыні Саветаў Міністраў усіх саюзных рэспублік уваходзяць у склад Савета Міністраў СССР, а ў склад Вярхоўнага Суда СССР — старшыні Вярхоўных судаў рэспублік. Гэтак жа шырока прадстаўлены саюзныя рэспублікі і ў нашых органах агульнасаюзнага дзяржаўнага кіравання.

Ленінскія ідэі роўнасці, брацтва і дружбы ўсіх сацыялістычных савецкіх нацый і народнасцей увасобіліся не толькі ў ладзе і дзейнасці савецкай многанацыянальнай дзяржавы, але і ва ўсіх галінах грамадскага жыцця краіны. Савецкі народ уяўляе сабой сацыяльна-класавую і інтэрнацыянальную агульнасць, у складзе якой адбываецца далейшае свабоднае і раўнапраўнае развіццё ўсіх савецкіх нацый і народнасцей, іх усебаковы эканамічны, палітычны і культурны росквіт.

У сталым сацыялістычным грамадстве склалася адзіная інтэрнацыянальная культура савецкага народа, якая ўвабрала ў сябе ўсе агульназначнае ў

дасягненнях і самабытных традыцыйных нацыянальных культур. Але пры гэтым культура, мастацтва, літаратура ўсіх нацый і народнасцей краіны захоўвае сваё непаўторнае аблічча і нацыянальна-своасоблівыя рысы. Савецкая літаратура выдаецца сёння на 77 мовах нацый і народнасцей СССР, многія з якіх да кастрычніка 1917 года не мелі пісьменнасці. На 55 мовах выходзяць перыядычныя выданні, а драматургія гаворыць са сцэны на 45 мовах народаў Савецкага Саюза. У той жа час руская мова, добраахвотна прынятая савецкімі людзьмі ў якасці мовы міжнацыянальных зносін, адкрыла ўсім народам краіны шырокі доступ да духоўных багаццяў сусветнай цывілізацыі.

За 60 гадоў існавання Саюза ССР (1922—1982 гады) Савецкая дзяржава дасягнула вялікіх поспехаў у эканамічным і культурным развіцці. У многа разоў вырас нацыянальны даход краіны, з аднаго да дваццаці працэнтаў узялася доля СССР у сусветнай прамысловай вытворчасці. Па меры развіцця нацыянальных рэспублік адбывалася паступовае выраўноўванне іх эканамічнага развіцця. Сёння эканоміка кожнай рэспублікі займае важнае месца ў грамадскім падзяленні працы, уносіць важкі ўклад у нацыянальнае багацце краіны. Пры гэтым інтэнсіўнае эканамічнае і сацыяльнае развіццё кожнай савецкай рэспублікі паскарае працэс іх усебаковага збліжэння.

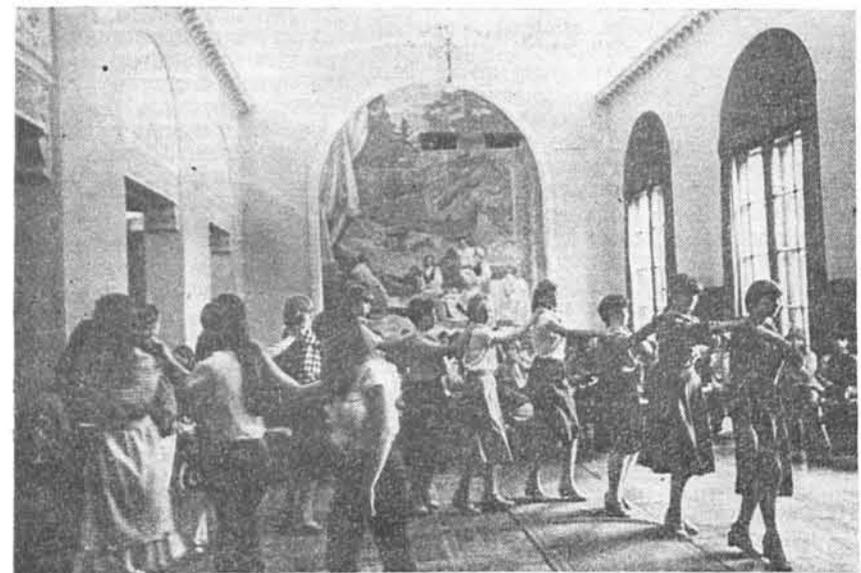
Прыкметных поспехаў у развіцці эканомікі і культуры дабіліся ўсе савецкія рэспублікі, усе нацыі і народнасці СССР. Сучасная прамысловасць, сельская гаспадарка, сапраўдныя росквіт навукі і культуры характарызаюць сёння любую з іх. Вось толькі некаторыя факты і лічбы, што сведчаць аб гэтым. Калі нацыянальны даход СССР узрос за дзесяцігоддзе (1970—1980 гады) на 62 працэнты, то па шэрагу рэспублік яго рост быў яшчэ вышэйшы, напрыклад, на Узбекскай ССР — на 80, у Беларускай і Грузінскай — на 91, у Азербайджанскай — на 100 і Армянскай ССР на 108 працэнтаў. Пры гэтым можна дадаць, што чатыры п'ятыя нацыянальнага даходу выкарыстоўваецца ў Савецкім Саюзе непасрэдна на спажыванне насельніцтва, жыллёвае і сацыяльна-культурнае будаўніцтва. Так, за дзесяцігоддзе (1976—1980 гады) з нацыянальнага даходу на павышэнне ўзроўню жыцця народа было выдзелена на 334 мільярды рублёў больш, чым у папярэдняй пяцігодцы.

Агульны аб'ём прамысловай прадукцыі ў СССР за дзесяцігоддзе павялічыўся на 24 працэнты. Прычым ва Узбекскай, Кіргізкай і Літоўскай ССР гэты паказчык роўны 27 працэнтам, у Таджыкскай — 29, Малдаўскай — 32, Грузінскай — 41, Беларускай — 42, Армянскай — 46, Азербайджанскай — 47 працэнтам.

Выхад СССР на новыя рубяжы сацыяльна-эканамічнага прагрэсу дазваляе ажыццяўляць усё больш узрастаючыя па маштабах і складанасці задачы. І ў гэтым плане адзінацятая пяцігодка (1981—1985 гады) будзе садзейнічаць далейшаму ўмацаванню брацкай дружбы больш 100 свабодных і раўнапраўных савецкіх нацый і народнасцей, іх інтэрнацыянальнаму адзінству ў Саюзе ССР. Вялікая роля належыць у гэтым рознабаковай дапамозе адных нацый другім, іх узаемнаму супрацоўніцтву. Так, уздыму ўсіх савецкіх рэспублік садзейнічае, напрыклад, вырашэнне буйных народна-гаспадарчых задач, сярод якіх — асваенне паліўна-энергетычных і сыравінных багаццяў раёнаў Сібіры, Далёкага Усходу і Поўначы, развіццё Нечарназем'я. Для іх вырашэння патрабуюцца сумесныя намаганні працоўных усіх рэспублік краіны.

Дынаміка развіцця такой буйной многанацыянальнай дзяржавы, як СССР, натуральна, ставіць свае праблемы. Ідэя заканамерны працэс збліжэння ўсіх класаў і сацыяльных груп. Яго вынікам будзе станаўленне ў галоўным і асноўным бяскласавай структуры савецкага грамадства ў гістарычных рамках сталага сацыялізму.

Іван ЦАМЕРАН,
доктар філасофскіх навук, прафесар.

A GREAT BARD OF BYELORUSSIA

poet. Of modern poets, Pavlo Tychyna takes first place...» His personal contacts with Ukrainian literati contributed fruitfully to the enhancement of unity between Byelorussian and Ukrainian literature. One of the first Byelorussian academicians, Kupala was voted a member of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR. To this end, one is reminded of Maxym Rylsky who said, «I don't exaggerate when I say that, to Yanka Kupala, the Ukraine was like a second homeland.»

Beginning in the 1900s, his name appeared in the Ukrainian reading circles. A prominent Ukrainian Slavist, Ilarion Svetsitsky, included Kupala's «Why Do You Sleep?» and «There,» in the language of the original, into his book «The Renaissance of Byelorussian Literature» (1908). He kept in touch with the poet who supplied him with his books and manuscripts. Much was also done to popularize Yanka Kupala by Tsiotka (lit. Auntie, pen name of Aloiza Pashkevich, a prominent Byelorussian revolutionary poetess) who spent some time in Lviv.

Maxim Gorky sent Mikhailo Kolsyubynsky his translation of Kupala's «And Who Goes There?» together with the notes, pointing out that «this Byelorussian hymn» had excited him tremendously. In 1916, this poem was recited, in Byelorussian, at a poetry evening in Poltava. According to those present, it made a great impression.

Many of Kupala's books were printed dozens of times in the Ukraine. A number of leading Ukrainian men of letters contributed their translations of the poet and dedicated to him their own verse. The unforgettable Maxym Rylsky perhaps most eloquently presented the image of his Byelorussian counterpart. He wrote a poetic triptych, entitled «To Yanka Kupala,» «For Yanka Kupala» and «Yanka Kupala.» The last of the three has the following lines:

«Those in acquaintance with him
Shall never forget
The human warmth in his eyes;
He was the knight of a lofty dream
And fought what was false and sly.
He cut a precious stone
of the Byelorussian tongue,
Working on it with so much loving care.
He was a wonder himself,
Held in esteem by the nations of kin,
Just like Shevchenko was held.
He taught us to respect
A pair of able hands the best.
Down in history our Yanka went,
As ever alive as the image, with wings,
Of his Byelorussian land.»

The first rays of the hot July sun illuminate a sizeable spot of land not far from a log house in the village of Vyazinka where a child, christened Yanka, was born one hundred years ago. It is here that the traditional Kupala festivals of poetry are held, attracting people from neighboring towns and villages and from the Byelorussian capital. Yanka Kupala created an imposing poetic image of his people, revealing for all to see the wealth of their soul in his verse, epic, publicistic and epistle writings and plays.

The progressive compatriots in the United States erected a monument to great bard of Byelorussia in Arrow Park, not far from New-York.

By tradition, the General Assemblies of the UN are attended by celebrated Byelorussian men of letters as members of delegations of the Byelorussian SSR. All of these have, at one time or another, been able to visit Arrow Park to place flowers at the foot of the monument to their famous countryman which proudly stands beside the monuments to Taras Shevchenko, Alexander Pushkin and Walt Whitman. The song of the Byelorussian lyre is heard amidst the swishing of the ocean surf, the rustling of copper-red maples. In the poet's staring eyes, one can discern the glimmering reflection of an ever-flaming torch. That torch gives the eerie light of the Kupala night, the light recaptured from the sinister darkness of the night. That torch is being raised high over the bearer's head, so it can be seen by all who are determined to be «called human.»

ROMAN LUBKIVSKY,
Ukrainian writer.

same time, Yanka Kupala paid much attention to the individuality of his characters, thus asserting the impetuous progress of the personality and the richness of the soul of the people, as revealed in the new social epoch.

The bard of rejuvenated Byelorussia, Kupala was amongst the first to lay golden bridges between his and other nations. In 1921, he translated into Byelorussian «The Internationale» and «The Lay of the Host of Igor». He was an internationalist poet. As an admirer of Pushkin, Shevchenko, Mickiewicz and Slowacki, as a keen interpreter of the Indian epic Mahabharata and the Armenian David Sasunski, the Byelorussian poet glorified brotherhood of nations and literatures in The Ukraine, Georgia, «To Djambul,» «To Shining Shota Rustaveli,» «On the Memory of Suleiman Stalski.»

When the Soviet country was invaded by the Nazi hordes, the poet raised his wrathful voice at the All-Slavic Assembly in Moscow. Together with outstanding Ukrainian cultural figures Maxym Rylsky and Olexander Dovzhenko, he signed The Appeal to Brother Slavs.

Yanka Kupala was bound to the Ukraine and her literature by ties of unbreakable, fraternal affection. Ukrainian themes, national coloration and Ukrainian folk images are found in such works as «Am I a Cosack?», «I Saw It,» «Bondarivna,» etc.

Shevchenko's Kobzar was one of the books Kupala read in his youth. Later, the Byelorussian poet admitted that this book became that stimulus which stirred him to creative awakening, to becoming aware of himself as a son of an oppressed nation.

Shevchenko's image prompted Kupala to write the epic poem «The Fate of Taras.» It turned out as a kind of life story of the great Ukrainian bard, full of charming lyricism, a soft poetic narration.

The meter of «The Fate of Taras» is characteristic of Shevchenko's kolomyika — a lively Western Ukrainian folk song or dance. Maxim Gorky, the great Russian author, noted at one time that he knew of no other poet, except Yanka Kupala, who had so completely and profoundly utilized the Kobzar's creative principles.

In the 1930s and 1940s, Kupala often visited the Ukraine. He readily admitted, «I love Ukrainian literature — perhaps, more than any other. Needless to say, Shevchenko remains my number one Ukrainian

Kupala is the pen name of the outstanding Byelorussian poet, Ivan Lutsevich. According to folk legends, the short July night of Ivan Kupala (St. John the Baptist) — a very popular Slavic holiday — is when fern begins to bloom in the thick of the forest. This herb is believed to possess some magic power. He who finds it and tears away its flower shall forever be happy....

The son of a landless Byelorussian peasant, Domitri Lutsevich, Ivan (or simply Yanka) sought the legendary flower of happiness not in the thick of the forest but in the depths of human life. Not for himself, but for his downtrodden people who for centuries had been destined to bear the unbearable yoke of national and social oppression.

For the first time, the name of Yanka Kupala appeared on May 15, 1905, in the newspaper «Severo-Zapadny Krai» («The North-Western Land»), under his pen name «A Muzhik.» Both the period and the circumstances surrounding his poetic debut seem unusual and significant, as tokens of the future ascend, above the horizon of Byelorussian and world culture, of not simply another literary star, but of a whole galaxy. Together with Kupala, or thanks to him, such extraordinarily endowed personalities as Tsiotka, Maxim Bogdanovich and Yakub Kolas emerged. However, Yanka Kupala was the first, the founder of a new Byelorussian literature, its architect and constructor. He was that trailblazer which is found in the culture of every nation, as Pushkin was in Russian culture, Shevchenko in Ukrainian, Mickiewicz in Polish, and so on.

The special place which Kupala occupies in Byelorussian literature may be determined from the words of Yakub Kolas, his distinguished contemporary; «Differences in genre notwithstanding, the creations of Yanka Kupala seem to me as a single book, even as one song glorifying the work of the people.

«Half of this song is angry and sad — these are the works of the pre-October period, when the poet used his inspired verse to place himself, courageously and selflessly, in the camp of those fighting for the social and national liberation of their people.

«The second half is cheerful, permeated with the enthusiasm of creativeness. It belongs to the period when the Byelorussian people achieved their statehood and, guided by experienced leaders, embarked upon the road leading to socialism and, further, to Communism.»

Kupala launched Byelorussian literature to high world-embracing orbits, freeing it from the triteness of unimaginativeness, stylishness and bookishness. His poetic determination and ardent enthusiasm of an innovator gave birth to new ideas and, more importantly, to new poetic forms, genres, rhythms and tones, all marked by finesse and stylistic flair.

However, Kupala's major contribution to literature in the period before 1917 was his voice of social protest. In his poem «The Song of a Free Man,» he openly calls on the people to wage a struggle. Czarist censors qualified it as «anti-State,» since, reading it, «one cannot but notice an open encouragement of obviously rebellious actions.»

His humane verse, his «love of the sun» («I bow to the Earth and the Sun, / I'm a son of the Earth, a free son of the Sun») brought him close to his great contemporaries like Maxim Gorky, Ivan Franko and Lesya Ukrainka.

After the October Revolution, the poet envisioned his nation liberated, free from its social and national shackles. In place of zhaleika folk songs of grief, the poet, with trumpet in hand, urges his kin toward building a new life.

Living for twenty years under Soviet rule proved an important landmark on the poet's road toward creative accomplishment. This period dictated new poetic themes, ideas and images.

One by one, his collections of verse were published, having their effect on extensive reading circles. His works were translated into other languages — particularly into Russian — which made Yanka Kupala known internationally.

In his verse after the Revolution, his lyrical hero seems to merge with the masses, reaching that supreme unity of which Pavlo Tychyna, a celebrated Soviet Ukrainian poet, once said, «I'm the people.» At the

In accordance with the decision of UNESCO all the progressive people of the world marked and celebrated the 100th birth anniversary of the great Byelorussian poet Yanka Kupala. More

than 60 thousand people came to the village of Vyazinka — the native village of a great bard of Byelorussia. Among them were the guests from all the corners of the Soviet Union and from abroad. The

traditional Kupala festival of poetry this year became the great holiday not only for the poets from different republics who recited their verses about Kupala and the translations of the works of the great

poet but also for the thousands of amateurs of Yanka Kupala's poetry. On photo: Celebration of Kupala's 100th anniversary in Vyazinka. Photo by Y. ZAKHAROV.

КІНЕМАТАГРАФІСТЫ ДЛЯ ПАДРАСТАЮЧАГА
ПАКАЛЕННЯ

ЭКРАН ВЫХОЎВАЕ

Ці можа кіно дапамагчы эстэтычнаму выхаванню падрастаючага пакалення? Думаю, далёка не кожны адкажа на гэтае пытанне сцвярдальна. Многія і сёння ставяцца да кінематографа як да атракцыі, бачаць у ім толькі спосаб адцягнення ад сур'ёзных спраў. Аднак зводзячы кіно толькі да забавы, мы рызыкуем вельмі многім.

Кожны чацвёрты білет, што прадаецца ў касах савецкіх кінатэатраў, купляецца дзецьмі альбо для дзяцей (і такая сітуацыя тыповая, вядома ж, не толькі для СССР). А цяпер уявіце, што ўсе гэтыя мільёны юных глядачоў вырастаюць у безапеляцыйных прыхільнікаў вестэрнаў і дэтэктываў і аб'ява праходзяць міма афіш фільмаў Феліні і Таркоўскага і, натуральна, адкладваюць у бок тамы сур'ёзных, «сумных» кніг... «Тое, што ўлучана ў дзяцінства, вельмі цяжка амаль немагчыма нагнаць у сталыя гады», — лічыў вядомы савецкі педагог Васіль Сухамлінскі. І гэта ў поўнай меры датычыцца кінематографа (паводле слоў Усевалада Пудайкіна, класіка сусветнай кінарэжысуры, «кіно — гэта глядач»). Вось чаму многія савецкія кінематографісты лічаць кінаадукацыю, кінавыхаванне падрастаючага пакалення сваёй кроўнай справай — важнай і творчай.

Адважаюся так сцвярджаць, таму што сама займаюся гэтай справай даўно, будучы намеснікам старшыні Савета па кінаадукацыі, які дзейнічае пад эгідай Саюза кінематографістаў СССР. У наш Савет уваходзяць кіназнаўцы, псіхологі, педагогі школ і вышэйшых навучальных устаноў. Мы ствараем спецыяльныя праграмы і метадычныя распрацоўкі, вядзем заняткі ў школах і некінематографічных вышэйшых навучальных установах.

Асабліва інтэнсіўна ўкараняецца кінематограф у працэс адукацыі і выхавання моладзі ў апошнія 10—15 гадоў. Геаграфія кінаадукацыі пашыраецца, вылучаючы такія гарады, як Курган, Калінін і Варонеж (Расія), Мінск (Беларусь), Алма-Ата (Казахстан), Тарту (Эстонія) у лік своеасаблівых яго цэнтраў. Так, у Эстоніі кінамастацтва як спецыяльны прадмет выкладаецца ў школах з 5 па 10 клас. У Казахстане па спецыяльнай праграме ў старэйшых класах вядзецца кінафакультатыву «Асновы кінамастацтва». Дакументальныя, навукова-папулярныя і мастацкія фільмы суправаджаюць урокі літаратуры, гісторыі, географіі, біялогіі.

Аднак мастацтва кіно прыходзіць у школу не толькі на ўрок. Ствараюцца школьныя кінатэатры, дзе дзеці самі дэманструюць фільмы, наладжваюць дыскусіі. Узнікаюць кінамузеі. Напрыклад, шырока вядомы кінамузей Аляксандра Дзюжэні ў Калініне, дзе школьнікі сталі збіральнікамі розных матэрыялаў, звязаных з творчасцю выдатнага кінарэжысёра, актыўнымі яго прапагандыстамі.

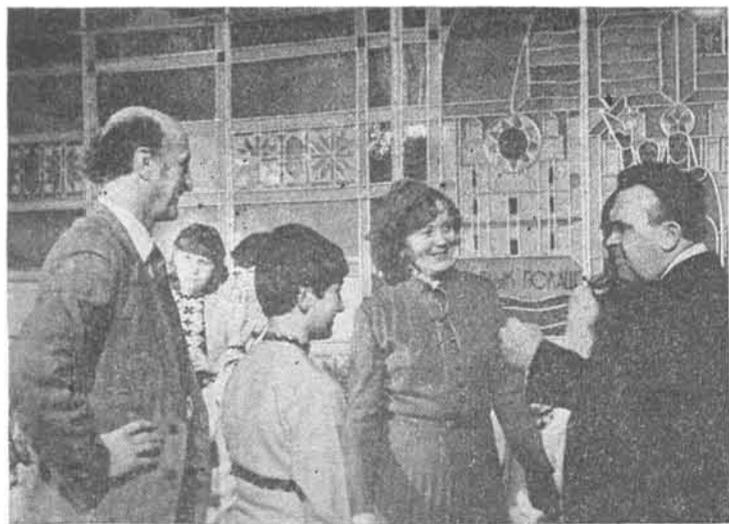
Амаль 10 гадоў дзейнічае кінаклуб у 91-й маскоўскай школе. Некалькі пакаленняў старшакласнікаў удзельнічалі ў праглядах і абмеркаваннях кінафільмаў, сустрэчах з кінематографістамі, конкурсах на лепшы кінаплакат і кінарэцэнзію, якія праводзяцца ў кінаклубе. Ніхто з іх не звязваў сваё жыццё з кінематографам. Але большасць назаўсёды сталі сапраўднымі глядачамі, для якіх кіно — гэта перш за ўсё праблемныя фільмы, «цяжкія фільмы», мастацкае наватарства, маральны пошук. Для іх аўтарытэты ў свеце кіно — гэта Шукшын і Таркоўскі, Эйзенштэйн і Ром, Іаселіяні і Панфілаў, Феліні і Чаплін, Курасава і Фабры...

Гэтыя і іншыя формы кінаадукацыі — актыўныя, творчыя. Яны дапамагаюць не толькі даведацца, што такое, напрыклад, мультфільмацыя як від кінамастацтва, але і зрабіць мультфільмы самім. Не толькі зразумець, што кінасцэнарый — аснова фільма і асобы від літаратуры для чытання, але і паспрабаваць самім напісаць сцэнарый. Не проста глядзець фільмы, але і абмяркоўваць іх з аднагодкамі, аналізаваць іх праблематыку, кінамову...

Як гаворыць прафесар Вайсфельд, буйнейшы савецкі кінатэарэтык, мы не збіраемся рыхтаваць са школьнікаў кіназнаўцаў, галоўнае для нас — выхаванне чалавека, здольнага аддзяліць у мастацтве кіно добрае ад дрэннага. Але характэрна і тое, што за гады пастаянных удумлівых кантактаў з экранам дзеці вырастаюць не толькі як кінагледачы: кіно абуджае ў падлетках глыбокую цікавасць да літаратуры, музыкі, жывапісу, тэатра. Яно становіцца сапраўднай эстэтычнай школай.

Але яшчэ больш важна тое, што гэтыя сустрэчы з кінамастацтвам, пашыраючы круггляд дзяцей, інфармуючы, адукоўваючы, забяляючы, адначасова абуджаюць іх саміх да творчых зносін. Менавіта фарміраванне ў маладым чалавеку асобы дзейнай, творчай, адкрытай дабру, прыгажосці, чалавечнасці — вось прынцыповая мэта кінаадукацыі.

Ірына ГРАШЧАНКОВА,
кандыдат мастацтвазнаўства.

На Беларускім тэлебачанні закончыліся здымкі музычнага фільма «Песні У. Алоўнікава» — пра вядомага беларускага кампазітара. Служка расказвае пра жыццё і творчы лёс музыканта.
НА ЗДЫМКУ: у час работы над фільмам — рэжысёр У. АРЛОУ, кіраўнік дзіцячага ўзорнага хору Палаца культуры Белсаўпрофа Н. ЖУРАУЛЕНКА і кампазітар У. АЛОЎНІКАЎ.

У вёсцы Забіякі, што пад Гомелем, жыве вялікая, дружная сям'я Малышаў — вядомых на ўсё наваколле самай дзейнай музыкай. З маленства тут умеюць спяваць, граць на музычных інструментах. Вітас Яўхімавіч і Ніна Барысаўна пяцёра сыноў, усе яны ўдзельнікі сямейнага ансамбля.
Галоўнае месца ў рэпертуары ансамбля Малышаў займаюць беларускія народныя песні.
НА ЗДЫМКАХ: Вітас Яўхімавіч з унукам Яськам; дружная сям'я дома; выступае этнаграфічны ансамбль Малышаў.
Фота Я. КАЗЮЛЬ.

КРЫНІЦА ВЕЧНАЯ, ЖЫВАЯ

За акном, за двайнымі шыбамі, шаргаціць сухім калючым снегам мяцеліца. Злуецца, завывае ад таго, што няма сіл у яе патушыць у акне спакойнае і заманлівае святло, выдзьмуць з хаты мяккую, ласкавую цеплыню.

А ў хаце, здаецца, і зусім не думае ніхто пра мяцеліцу, ніхто не чуе яе плаксвага голасу. Тут свая песня, якую спяваюць паміж справай. Хто кудзело прадзе, хто вышывае, хто ніткі размотвае. Але не так справу парабіць сышліся суседкі, як паспяваць.

**Ой, кося мой, кося,
Косю вараненькі,
Прадам цябе, кося,
За талер бяленькі.
Ты пойдзеш, мой кося,
У край у чужынькі,
Не будзеш там есці
Авёс залаценькі...**

Цесна ў хаце песні, цесна і сэрцу ў грудзях. Жарт змяняе песню, чуоцца прымаўкі, прыгаворкі, а потым гарманіст-мастак сыпане шчодрай жменнай вясёлы пералівы. І закружылася, завярцелася ўсё. Пасуньцеся, сцены, змоўкні, мяцеліца!

Вячоркі — адна з каларытных абрадавых карцінак, якія ўвайшлі ў праграму II Гродзенскага абласнога фестывалю фальклору. Зажынкі, дажынкі, купальскія гульні, вяселлі, заручыны, пасядзелкі, радзіны, калядкі з поспехам паставілі фальклорныя калектывы Навагрудскага, Карэліцкага, Смаргонскага і Шчучынскага раёнаў.

Але багацей за ўсё на фестывалі была прадстаўлена, вядома, песня. Яна і сумная, і вясёлая, як сама душа народа. «Народ спявае, — пісаў Р. Шырма, — і ў песнях дрыжаць тыя фібры, тыя нервы, якімі ён жыве».

Больш паўстагоддзя гучыць голас Дзяляціцкай народнай харавой капэлы Навагрудскага раёна. На заключным канцэрце ў Гродна выступала фальклорная група гэтага праслаўле-

нага калектыву. Яна выканала беларускую народную песню «Грачанікі».

Парадавалі сваімі выступленнямі і іншыя старэйшыя самадзейныя калектывы вобласці. Гэта фальклорныя групы Зблянскага і Ігнаткоўскага сельскіх клубаў Лідскага раёна, калгаснага «Новае жыццё» і Некрашэвіцкага сельскага клуба Карэліцкага раёна.

Кожны новы агляд амаль заўсёды прыносіў нейкае адкрыццё, нейкую цікавую сустрэчу. На гэтым фестывалі сапраўдным адкрыццём з'явіўся воранаўскі ансамбль «Лявонічы». Удзельнікі гэтага калектыву — выкладчыкі мясцовай музычнай школы. Яны не толькі сацэны, але і на сваіх уроках прапагандуюць народную песню.

Прыемнай была сустрэча з салісткай калгаса «Расія» Дзяляціцкага раёна М. Гілевіч, якая выканала беларускую народную песню «Пасялала Янку маці».

І яшчэ адна асаблівасць фестывалю. Бадзёра ўпершыню на абласной сцэне так шырока былі прадстаўлены фальклорныя аркестраваныя групы.

Але фальклор — гэта не толькі стараннае, дайшоўшае да нас з глыбіні вякоў мастацтва, фальклор — гэта і тое, што створана некалькі дзесяцігоддзямі назад, і тое, што нарадзілася ў нашы дні.

Удзельніца мастацкай самадзейнасці Радзінскага сельскага клуба Карэліцкага раёна В. Марнюк цікава прачытала беларускую народную казку «Ленінская праўда», а Ф. Маціц з калгаса «Шлях камунізму» Гродзенскага раёна выканала сучасныя прыпеўкі.

Фальклор — своеасаблівы культурны лёс народа розных эпох і часоў. Гэта тая глеба, на якой вырасла і расцвіла наша нацыянальнае мастацтва. І як прыемна, як радуецца сэрца ад таго, што фальклор не памірае, што гэта вечная крыніца працягвае жыццё вялікае прафесійнае мастацтва.
А. ЦЯЖКІ.

ЗАСНАВАЛЬНІКУ БЕЛАРУСКАГА ТЭАТРА

Менш за год прайшло з тае пары, калі на радзіме Ігната Буйніцкага — у вёсцы Празарокі Глыбоцкага раёна — адбыліся ўрачыстасці ў гонар 120-годдзя з дня нараджэння бацькі беларускага тэатра. І вось яшчэ адно свята: у мясцовай сярэдняй школе адкрыўся школьны музей выдатнага дзесяці нашай нацыянальнай культуры, экспанаты для якога вучні сабралі пад кіраўніцтвам выкладчыцы беларускай мовы і літаратуры А. Урублеўскай і дырэктара школы В. Карася.

У экспазіцыі музея—матэрыялы пра жыццё І. Буйніцкага, дзейнасць «Першай беларускай трупы», якую ён узначальваў. Шмат сабрана школьнікамі ўспамінаў былых артыстаў трупы. Тут перапіска з ім, іх фотаздымкі, запісы гутарак. Асобы стэнд прысвечаны сучаснаму

беларускаму тэатру, дзе змешчаны здымкі лепшых спектакляў, кнігі беларускіх тэатразнаўцаў і іншыя матэрыялы.

У дзень адкрыцця ў актавай зале школы адбыўся канцэрт мастацкай самадзейнасці. Вучні расказвалі пра жыццё і дзейнасць Буйніцкага, выконвалі беларускія танцы, песні, талі вершы.

На свяце выступілі навуковыя супрацоўнікі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР Т. Гаробчанка і В. Рукіцінкі, артыст Рэспубліканскага тэатра гледача В. Нікіценка.

З цікавасцю слухалі прысутныя выступленне Івана Шчарбіцкага, які добра ведаў Буйніцкага.

Р. СЛАВІН.

ЁН НІКОЛІ не скар-
дзіўся на свой лёс, па-
ват калі яму не вель-
шанцавала. У яго жыцці
і ўзлёты, і падзенні, і
вядучы расчараванні...
Але цікавая дэтал. Я, ба-
ні, не сустракала людзей,
які б ставіліся да акцёра
Тарасава абьяўкава.
Як за ўсё яго проста лю-
ды глядачы. Але ж завая-
ваў такую любоў і прызнан-
не ў публікі нялёгка. Што ж
заваблівае глядача? Я пры-
стала вялікія і маленькія
народнага артыста
ССР Тарасава, шматлікія
спецтаклі, гутаркі з
артыстам. І мне падумалася,
што нездарма ж, відаць, скла-
ся такія добрыя адносіны.
Адна з галоўных рыс
характару гэтага чалавека—
прышчы. Яна ў яго стаўлен-
да сваіх герояў і да
людзей наогул. Дабрыня вы-
раменьвае цяпло. А да ця-
плы як да кастра, заўсёды
агрэвае людзей.
Колькі памятаю, пра Вікта-
ра Паўлавіча заўсёды гаво-
рылі: «У кашулі нарадзіўся»,
тым самым нескі крыўдна
амаўлялі яго асабісты на-
раганні ў авалоданні акцёр-
ным майстэрствам. Так, пры-
да не паскупілася. Яна
падра адвучыла Тарасава
дзе, што можа пакадаць ча-
лавека, які падрыхтаваў сябе
для служэння тэатру: прываб-
на знешнасць, абаяльнасць,
цінасці, палкі акцёрскі
тэрамент.
Віктару Тарасава пашчас-
на вучыцца ў выдатнага
марускага педагога і рэжы-
сёра Канстанціна Саннікава,
дарэчы, адразу прыкме-
ту моцныя і слабыя бакі ча-
лавека і акцёрскай інды-
відуальнасці свайго вучня.
Саннікаў вучыў, што акцёр
на сцэне павінен пісаць воб-
раз шырокімі мазкамі, патра-
ваваў вызначыць у ролі га-
раўнае і адсякаць непатрэб-
нае.
Тарасава пашанцавала і
другі раз, калі пасля закан-
чэння інстытута вясной 1957
года ён трапіў у купалаўскі
тэатр. Усё для маладога ар-
тыста было блякім і ру-
шывым. Прыхільна сустрэты
старэйшымі калегамі, ён не
вельмі задумваўся над пара-
манамі і перасцярогамі сваіх
педагогаў. Роляў атрымліваў

шмат. Глядач адорваў свай-
го любімца пахваламі, ды і
сам Віктар цешыўся маладо-
сцю, новымі ўражаннямі,
першым поспехам, які, як ён
потым адзначыць, быў атры-
манні авансам.
— Калі я толькі прыйшоў
у тэатр, мне было значна
лягчэй, чым цяпер,—гаво-
рыць Віктар Тарасаў.—Пад-
лічыў, што сыграў на сцэне
каля 70 роляў. Адны з іх на-

на сведчанню самога артыста,
стала для яго своеасаблівай
маральнай і духоўнай падза-
радчай. Але былі і іншыя
ролі—у спектаклях «Вык-
лік багам», «Лявоніха на ар-
біце», «Людзі на балодзе»,
«Працікол аднаго пасяджэн-
ня», «На дне». У гэтых рабо-
тах акцёр ужо адчуў незада-
воленасць сабой, першую
збынтэжанаць перад скла-
насцямі і прыемна-гаркаватае

расава. Вырваўшыся з палю-
ну амплуа, акцёр стварае яр-
кія, запамінальныя вобразы
адмоўнага героя Салавейчыка
ў «Амністы» Матукоўска-
га і Ухватава ў «Пагарэль-
цах» Макаёнка, Яўхіма ў тэ-
леспектаклі «Людзі на бало-
дзе» Мележа. Між іншым, за
ўдалае выкананне ролі Яўхі-
ма Віктар Тарасаў стаў лаў-
рэатам Дзяржаўнай прэміі
БССР. Менавіта ў нацыяналь-

тар Паўлавіч раіцца і цяпер,
калі рыхтуе новую сваю ро-
лю.
— Любоў да класічнай лі-
таратуры ў мяне таксама
ад маці. Памятаю, як мы з
ёй удваіх працавалі над майёй
роллю цара Мікалая ў тэле-
спектаклі «Крах». Яна шука-
ла мне патрэбныя кнігі па
гісторыі, рабіла неабходныя
выпіскі. Маці—мой настаўнік
ва ўсім і на ўсё жыццё.
Віктар Паўлавіч—пяшчот-
ны і чулы сын, надзейны
сябра. Яму зусім не ўласці-
выя хітрыкі, нездаровае са-
перніцтва ў творчасці. Ён
заўсёды шчыра радуецца по-
спеху іншых артыстаў, по-
сле спектакля, з'яўленню та-
ленцівага твора і мастака.
І гэта ўсё рысы яго чалаве-
чай дабрны.

З СУЗОР'Я КУПАЛАЎЦАЎ

ВЯЛІКІЯ І МАЛЫЯ РОЛІ ВІКТАРА ТАРАСАВА

ват следу не пакінулі. Да
некаторых хацелася б вяр-
нуцца яшчэ раз, надзеі да
іх па-іншаму, з сённяшнім
разуменнем жыцця. Часам
бывае сорамна за юначую
легкадумнасць. Скажам, ра-
ней мяне часта вырочала ін-
туіцыя. А цяпер, лічу, гэтага
мала. Вельмі мала. Кожная
новая роля—зараз для мяне
падзея, складаная работа,
якой папярэднічае доўгі роз-
дум, асэнсаванне ўчынкі
таго ці іншага героя, фармі-
раванне ўласных адносін да
яго.
З вялікай самакрытычнас-
цю ставіцца Віктар Паўлавіч
да сваіх работ у тэатры і
кіно. Часта ў словах яго гу-
чыць незадаволенасць. Дарэ-
чы, менавіта гэтая самая не-
задаволенасць, здаецца мне,
некалі і падштурхнула Тара-
сава на пошук свайго ўлас-
нага месца ў славутым купа-
лаўскім тэатры. Праз тры
гады пасля заканчэння ін-
стытута яму даручылі ролю
Няхлюдава ў інсцэніроўцы
паходзе рамана Л. Талстога
«Уваскрэсенне». Гэтая роля,

адчуванне бязмужнасці ак-
цёрскага ўздзеяння на гля-
дача. Бадай што з «Дзівака»
Назыма Хікмета пачаўся но-
вы этап у акцёрскім жыцці
Віктара Тарасава, супярэч-
лівы і складаны шлях да іс-
ціны. Цяпер ужо свядома
перажывае ён самыя цяжкія
і радасныя хвіліны творчас-
ці. Шукае і адмаўляецца ад
знойдзенага, зноў шукае і
зноў адмаўляецца...
У свой час Саннікаў трап-
на заўважыў: «Тарасаў—
ідэальная знаходка для ста-
ноўчых роляў. Але паглядзі-
це, якія складаныя задачы
яму па сілах, якія неадна-
значныя яго магчымасці,
спрабуе акцёр на розным
матэрыяле!»
Улічваючы заўвагу мэтра,
рэжысёры і сапраўды імкну-
ліся пачатку даручыць
В. Тарасава ролі станоўчыя,
у якіх ён іграў трохі і само-
га сябе. Аднак гэта, несум-
ненна, стрымлівала развіц-
цё акцёрскага майстэрства,
накладвала своеасаблівую пя-
чатку на ўсю творчасць Та-

рым рэпертуары ягоны та-
лент зайграў усімі гранямі.
Падзеяй у творчым жыцці
акцёра сталі ролі Канстанці-
на Заслонава ў аднайменнай
п'есе Маўзона, Францыска
Скарыны ў «Напісанае—за-
стаецца» Петрашкевіча,
Цясленкі ў «Апошнім шан-
цы» Быкава. Работа над гэ-
тымі вобразамі шмат чаго
дала і самому артысту. Яна
дапамагла яму зразумець
асобы гэтых людзей, той час,
у які яны жылі, вытокі іхня-
га гераізму, патрыятызму і
няскоранасці духу.
Ствараючы на сцэне нацы-
янальны тыпы, Віктар Тара-
саў нязменна імкнецца пад-
крэсліць у іх далікатнасць,
прыроджаную інтэлігент-
насць, разважлівасць, шчы-
расць і дабрны—рысы,
якія спрадвеку былі ў харак-
тары народа.
Так склалася, што першым
суддзёй і крытыкам Тараса-
ва была яго маці. Яна пры-
вляла маленькага Віцю некалі
ў тэатр, яна далучыла яго
да таямнічага і прывабнага
свету мастацтва. З маці Вік-

Тарасава—акцёра тэатра.
Бо гэта галоўнае ў яго
жыцці. Аднак ён даволі часта
здзімаецца і ў кіно. Праўда,
такіх значных работ, як у тэ-
атры, там у яго меней.
— Кіно дапамагае майёй
працы ў тэатры. Там часта
сустрэкаешся са славутымі
майстрамі, вучышыся ў іх.—
кажа Віктар Паўлавіч.
Ён няспынна крочыць упе-
рад, да вяршынь мастацтва,
як адважны скалалазы да
горных хрыбтоў. Шлях яго
не ўсыпаны ружамі. Сапраўд-
ны майстар, творца не за-
страхаваны ад памылак. Але
ўсё часцей, купляючы білеты
на які-небудзь спектакль ку-
палаўцаў, людзі пытаюцца, ці
іграе ў ім Віктар Тарасаў.
І калі даведваюцца, што і-
грае, з задавальненнем ідуць
на сустрэчу са сваім любі-
мым артыстам.
Татцяна АРЛОВА.

ЗА ПАПАРАЦЬ- КВЕТКАЙ

Як ніколі шырока сёлета на
Беларусі святкавалася Купал-
ле. У вёсках і мястэчках, у
ваколіцах гарадоў—паўсюль
пералі купальскія вогнішчы,
вакол якіх збіралася шмат мо-
ладзі, што свята ўшаноўвае
традыцыі сваіх бацькоў, свай-
го народа. Прапануем чытачам
замалёўку пра святкаванне Ку-
палля ў Іванаўскім раёне, якую
нам даслаў журналіст В. Жуш-
ма, уражаны розных людзей,
якія пабывалі на Купаллі ў
Вязынцы і ў Мінску.

лакой з гармонікамі прахо-
дзяць хлопцы і дзяўчаты. Свя-
точна апранутыя, вясёлыя. І
ўсе кіруюць да поплаву, што за
балотцам, перад самым гонкім
борам.
— Бабуля, а сёння свята?—
цікаўлюся я.— Што яны ў бу-
дзённы дзень апранутыя так
прыгожа?
Старая падымаецца, абаяра-
ючыся на кіек падыходзіць да
плоту. З-пад рукі доўга пагля-
дае на вясёлыя моладзь. Затым
глядзіць мяне па галаве і па-
чынае расказаць легенду.
— Сёння, у дзень Яна Ку-
палы, якраз апоўначы, калі
цёмра агорне наваколле, за-
цвітае ў лясным гушчары ча-
роўная папараць-кветка. Дзі-
воснай зорачкай мільгане яна
ў дрымотнай цішыні лясной
глухоты і патухне, бяспледна
знікне, як толькі пеўні гукнуць
світанак. Той, каму пашчасціць
знайсці і сарваць яе, надзвы-
чай мудрым стане, мову звя-
роў, дрэў, вады і неба зразу-

мее, шчасце для людзей зда-
будзе. Знайсці ж яе можа
толькі самы сумленны, самы
добры чалавек. Дык вось, сё-
ня з заходам сонца хлопцы і
дзяўчаты распяляць на попла-
ве вогнішча, павядаць караго-
ды, будуць спаборнічаць у
спрыце, сіле і кемлівасці, пес-
ні купальскія запяюць, каб
паказаць на што яны здольны.
Мо і дзядзецца каму з іх
кветку шчасця сарваць...
Тады я шчыра паверыў у гэ-
ту легенду. З аднагодкамі ку-
пальскімі начамі лясную глуха-
мань працэсвалі, палохаючы
птушак, звяроў, самі палохалі-
ся ўсплёскаў іх крылаў, ці
страшных у цемры пнякоў-
вываратаў. Не знайшлі мы па-
параць-кветку, ды і не маглі
знайсці: прыдумалі яе нашы
продкі, якія шчыра марылі аб
шчаслівай будучыні...
Гэтую легенду я ўспамінаю
вечарам, калі звычайна святку-
ецца на Беларусі Купалле. Ба-
дай, зараз не шукаюць папа-

раць-кветку. Здабыў вольны
народ шчасце сваімі рукамі.
Збіраюцца людзі ля святочна-
га вогнішча, каб адпачыць, па-
весяліцца.
Амаль кожная беларуская
вёска святкуе Купалле, а на
майёй роднай Іванаўшчыне аса-
бліваю папулярнасць яно ат-
рымала ў Рудску. Тут свята
ператварылася ў сапраўдны
карнавал. Для ўдзелу ў ім збі-
раюцца не толькі жыхары мяс-
цовага калгаса «Светлы шлях»,
але і з'язджаецца люд з Івана-
ва, Пінска, Драгічына, нават
з Брэста.
У чым сакрэт поспеху свята?
Ён просты. Мясцовыя культ-
асветработнікі—арганізатары
Купалля—выкарысталі народ-
[Заканчэнне на 8-ай стар.].
НА ЗДЫМКАХ: дзяўчаты во-
дзяць карагод; «князь», чорт і
лясун—дзеючыя асобы тэат-
ралізаванага свята, што адбы-
лося ў Рудску.
Фота В. ЖУШМЫ.

ЗА ПАПАРАЦЬ- КВЕТКАЙ

[Заканчэнне.
Пачатак на 7-й стар.]

ныя традыцыі, абрады, карагоды, танцы. Атрымалася свята блізікім і зразумелым кожнаму. Таму і ўдзел у ім прымаюць усе—ад малага да старога. Да Купалля было яшчэ некалькі дзён, а ў Рудску, Сухім, Перарубе, Франопалі, Канатопе і Пяшкова ўжо адчуваўся яго подых: вечарамі вяскоўцы збіраліся разам, спявалі, спрачаліся, выдумвалі сцэнка, складалі куплеты, прыпеўкі.

...Апошнія промні сонца ўпалі на Няслуху-рэчку, засерабрылі яе хвалі. З-за зялёнай залесі бярозавага гаю чырванаватым дыскам выплыў месяц.

Урочышча Засялечча. Сотні людзей з неярплівацю чакаюць пачатку свята. А вось і Купальнічак з Купалінкаю. Пары агонь паліць, карагоды вадзіць. Паходні атрымліваюць лепшыя людзі калгаса. Руплівай працай заслужылі яны права распаліць вогнішча. І бухтуе яно, рассыпаецца іскрамі, хвалімі дыму плыве пад аблюкі!

Быццам з неба льецца песня. Гэта дзявочы карагод закружыўся вакол агню. Галасы чыстыя, звонкія.

Існуе павер'е: калі ў купальскую ноч кіне дзяўчына вяночак у плынь рачную, абавязкова прыплыве ён да суджанага. Ну як тут устрымацца ім, маладым, прыгожым. Бягом да Няслухі. І плынь гойдаецца, спляскаецца далёка-далёка. Нясі, рэчка, нашы мары! Скажы, дзе наша шчасце?!

Вогнішча прыцягвае, кліча. Там і вядзьмарка, і чорт рагаты, і лясун, і табар цыганскі... Гоман, смех, радасць. Не апісць.

Вяртаюся дадому. Выключаю фару матацыкла. Светла і так: месяц, як той ліхтар, над шашой павіс. Ад яго бляску—навокал сінеча, бы ў казцы якой. А ля вёсак—кропкі агнёў. Моладзь яшчэ святкуе.

Хэлу НУХАД, ліванец, студэнт 5 курса мінскага медінстытута.

У Вязынку мяне запрасілі мае беларускія сябры. З задавальненнем паехаў, бо ўжо трохі ведаў і гісторыю Беларусі, і старажытную культуру яе народа. Наогул, я сам часта выступаю ў студэнцкіх канцэртах, дзе іграю на акардэоне—чудоўныя беларускія народныя мелодыі.

Свята ў Вязынцы дало мне магчымасць глыбей спазна-

нуць тое, пра што чытаў, лепш адчуць і зразумець людзей. Купалле—гэта казка, у якой удзельнічалі мае сучаснікі—будучыя ўрачы, інжынеры, настаўнікі. Разам з усімі я збіраў ламачча для вогнішча, нават скакаў праз агонь, слухаў вершы маладых паэтаў, сустракаў узыход сонца. А як спявалі дзяўчаты! Не ўсе словы былі мне зразумелыя, але я адчуваю, што песні—пра каханне, пра родную зямлю, пра вярнасць традыцыям свайго народа.

Мяне ўразіла відовішча начнога вогнішча, прыгажосць мясціны, дзе нарадзіўся ваш славеты пэст Купала, маляўнічасць дзявочых вопратак... Усё гэта так нагадала мне цудоўныя звычкі майго народа, легенды фінікійцаў, продкаў сучасных жыхароў Лівана.

Людміла ДАЙМІЧЭНКА, супрацоўніца Дзяржаўнай бібліятэкі імя У. І. Леніна ў Маскве.

Не ў самым цэнтры, але ўсё ж у горадзе—успыхнуў купальскі касцёр. Арганізавала яго моладзь аб'яднання «Інтэграл». Меркавалі, ці атрымаецца? Магу засведчыць—атрымалася. Сапраўднае народнае гуляне, відовішнае, маляўнічае. А распачалося свята спектаклем, беларускай народнай драмай «Цар Максіміліян», які самадзейныя артысты, студэнты Беларускага ўніверсітэта, наладзілі пад адкрытым небам, на зялёнай траве. Дарэчы, я ўвесь час звяртала ўвагу на тое, як паводзяць сябе глядачы, наколькі ім цікава.

Амаль цэлую ноч—па традыцыі ў купальскую ноч нельга спаць, трэба святкаваць—не сціхалі песні, гоман. Мне здаецца, гэта цудоўнае свята вельмі патрэбна менавіта моладзі. Бо ў ім—і рамантычнасць, і сапраўднае характа, што наталіе душу, дзе ёй моц і крылы.

Данута ЯНКЕВІЧ, калгасніца, пенсіянерка.

Выпадкава апынулася ў Курасоўшчыне, куды прыехала да знаёмай. Гляджу, ля рачулікі, на ўзвышшы хлопцы і дзяўчаты маюць скуп і на ім кола. А дзяўчаты вяночкі плятуць. Дай, думаю, пагляджу.

Так і засталася глядзець і слухаць, як мае ўнукі святкуюць Купалле. А тут жа мясціна прыгожая, ды і спяваюць дзеткі так добра. Я нават расчулілася да слёз. Кажу, адкуль гэта вы ўсё так ведаеце? А яны: «Бабуля, а як у вас было на Купалле?» Ну я мусіла нешта праспяваць. Усім спадабалася.

Надзя ПЕТРЫКЕЦ, вучаніца чацвёртага класа 124 мінскай школы.

Я ўпершыню апынулася на Купаллі. Усё мне так цікава.

Гляджу на неба—там зоркі. На палянцы дзяўчаты вяночкі плятуць. А Купалінка такая сімпатычная і вясёлая, добра, што яе выратавалі «княжацкія рыцары». Я ведаю, яна на самой справе ніякая не Купалінка, а працуе ў кніжным магазіне,—я яе там бачыла. Больш за ўсё мне падабаецца, як спяваюць дзяўчаты. Таксама навучуся і буду карагоды вадзіць, праз вогнішча скакаць, шукаць у купальскую ноч папараць-кветку.

НА ЗДЫМКАХ: у купальскую ноч у Вязынцы і ў Мінску. Моладзь нясе купальскі талісман—«харугву»; а каб так скокнуць праз вогнішча, неабходна яшчэ і смеласць; сцэна са спектакля «Цар Максіміліян», пастаўленага студэнтамі Спеўна-драматычнай майстроўні пры філалагічным факультэце БДУ; «дзевачкі ішлі, кваты рвалі, вяночкі плялі...»

Фота Я. КАЗЮЛІ.

«СОНЕЙКА»

Ў КРОПАЧКІ

Хто не ведае гэтых маленькіх жучкоў? Велічэйшыя ў палавіну гаршчыны, ярка-чырвоныя, з чорнымі кропачкамі. У сонечныя летнія дні сустракаюцца паўсюль: у лесе, на лузе і нават у вялікім горадзе. Іншы раз гуляеш па вуліцы, а табе даверліва, нібыта адчуваючы, што чалавек не прычыніць ніякага зла, сядзе на руку чырвоная «сонейка».

Да божых каровак усюды, у любой краіне добра адносяцца. Не выпадкова ў гэтых жучкоў многа ласкава-змяшальных назваў. Кароўкай гэтых карысных жучкоў, відаць, назвалі таму, што пры небяспецы на згібах яго пошак з'яўляюцца кропелькі вадкасці—«малачка». А божай таму, што ў даўніну «божымі» называлі добрых, бяскрыўдных. За мірны нораў, яркую расфарбоўку, а маючыма, і таму, што ён круціць, у пародзе часта ласкава называюць гэтага жучка «сонейкам».

Адкуль у людзей такія добрыя адносіны да божых каровак? Аказваецца, дарослыя жукі, так і іх чынікі знішчаюць тлей. Такіх самых тлей, якія тысячамі селяцца на маладых пабеггах нашых садовых і агародных раслін, смочваюць сокі з лісця, прымушаюць іх скручвацца, сохнуць і гінуць. Там, дзе многа божых каровак, за ўраджай няма чаго непакоіцца. Вучоныя падлічылі, што адна божая кароўка ў дзень знішчае не менш як 40—50 тлей! Вось адкуль пашана, дабрата ў чалавека да гэтых насякомых.

В. ФІЛІПОВІЧ.

Гумар

Дома прывяла сына ў запарк і спынілася каля босейна.

— Бачыш, Курт, гэта кіт.
— Прабачце, мадам, гэты кракадзіл, — напярэй яе служыцель, што стаяў побач.

— Не, гэта кіт! — упарцілася дама.
У гэты момант жывёліна выбралася на бераг.

— Ну, што вы на гэта скажаце? — пераможна ісклікнуў служыцель.
Кіты ж ніколі не выходзяць на бераг!

— Глупства. Вы ж самі бачыце: іншы раз выходзяць!

Суддзя пытаецца ў ісправца:

— Мадам, скажыце суду прычыны, якія набудзілі вас дамагацца разводу.

— Бачыце, мой муж вядзе двойное жыццё, і ні адно з іх мне не падабаецца.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80; 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі
Зак. 1369

СПОРТ

ЗНОЎ ЧЭМПІЁН

Мінчанін А. Раманькоў у чацвёрты раз заваяваў залаты медаль чэмпіёна свету ў фехтаванні на рапірах. Гэты спарторніцтва прайшлі ў Рыме.

У фінальным паядынку беларускі спартсмен з лікам 10:7 выйграў у італьянца М. Нума.

Напым нашым чытачам, што А. Раманькоў быў да гэтага чэмпіёна свету ў 1974, 1977 і 1979 гадах. Ён мае сярэбраную і брон-

завую ўзнагароды за поспехі на Алімпіядах.

ДВОЕ Ў ЗБОРНАЙ

Адзін з самых прэстыжных міжнародных турніраў у гандбалстаў—«Кубак Югаславіі», што па традыцыі праходзіць ў горадзе Трогіры. Як і ў мінулыя гады сёлета ў ім прынялі ўдзел савецкія спартсмены.

У рашаючым матчы наша зборная перамагла гандбалістаў Югаславіі з лікам 23:20 і заняла першае месца.

За зборную СССР выступалі мінчане Ю. Шаўцоў і А. Каршакевіч. Прыемна адзначыць таксама, што А. Каршакевіч стаў лепшым бамбардзірам турніра.

СПАБОРНІЧАЮЦЬ САМБІСТЫ

Перамогай савецкіх самбістаў у Парыжы завяршыўся чэмпіянат свету. На ліку зборнай СССР шэсць залатых медалёў.

Сярод пераможцаў у асабістым заліку і мінчанін М. Рамазанаў.

У «МАТЧЫ ГІГАНТАЎ» — ПЕРАМОГА

Пераканаўчай перамогай савецкіх лёгкаатлетаў завяршыўся традыцыйны матч са зборнай ЗША. Лік гэтай сустрэчы 207:167.

Сярод пераможцаў у асобных відах спорту вызначылі-

ся і прадстаўнікі Беларусі. Так, Р. Аглетдзінава, напрыклад, была першай на дыстанцыі 800 метраў, а Г. Валюкевіч атрымаў перамогу ў трайным скачку.

УПЕРШЫНІЮ — «СЕРАБРО»

Сярэбраныя медалі ў камандным заліку на круглым стэндзе заваявалі савецкія спартсмены ў спарторніцтвах на Кубак Еўропы на стэндавай стральбе ў іспанскім горадзе Сарагосе.

Дзвюма сярэбранымі медалімі ўзнагароджаны мінчанін В. Малчанаў за другія месцы ў камандным і асабістым заліку. Гэта першы буйны поспех беларускага стралка.